

N:o 24.

Af Herr Jöns Olsson i Nordanå: Om underdånig framställning till Kongl. Maj:t att arrendatorerne af Upsala och Lunds akademiehemman måtte till dessa hemman tillförsäkras optionsrätt.

Då jag vid sistlidne riksdag väckt motion om optionsrätt för arrendatorer af Lunds akademiehemman och densamma, med endast två rösters pluralitet, af Andra Kammaren underkändes, hvilket möjligen, som jag tror, till en del härrörde sig af den orsak, att jag icke i samma förslag upptagit hemmanen tillhörande Upsala akademi, har jag trott mig böra förnya densamma under följande förändrade lydelse:

Utom de många orsaker, som verka förlamande på jordbrukets utveckling och framåtskridande i allmänhet, finnas det åtskilliga menliga förhållanden, som äro föranledda af särskilda korporationers godtyckliga behandling med åboers af- och tillsättande å vissa hemman, som äro till allmänna ändamål anslagna. Ett sådant förhållande är Upsala och Lunds consistorii academici rätt att förfara efter behag vid arrendeombyten af de till samma akademier anslagna hemman. Dessa hemman bortarrenderas numera på 20 år, antingen efter öfverenskommelse eller genom auktion med iakttagande af ett därför bestämdt maximi-arrende och derutöfver högst bjudande städja, hvarvid consistorium eger att pröfva de vid arrendeauktionen gjorda anbuden, utan att ovilkorligen vara bunden vid det högsta; och beror det således på consistorii academici afgörande att af- och tillsätta åboer å dessa hemman vid arrendetidens slut, utan fästadt afseende på huru förre arrendatoren häfdat och skött egendomen. Genom ett sådant förfarande har en arrendator icke ringaste garanti för att få qvarbo eller blifva bibehållen vid arrendet, utan är blottställd för att vid arrendetidens slut blifva bragt till ruin, hvarpå exempel icke saknas.

Det är klart, att med en sådan osäkerhet i besittningsrätten några egentliga större jordförbättringar icke göras, utan inskränker sig arrendatorn till att endast för den tid han vet sig vara innehafvare af jorden, taga den största

möjliga afkastning, utan afseende på om jorden vid arrendetidens slut är fullkomligt utsugen.

Att å dessa hemman företaga sådana jordförbättringar, som t. ex. mergling och drainering, för hvilka kostnaden är så betydlig, att många år erfordras för jorden att återgälda densamma, skulle således vara ett oförstånd, då arrendatorn icke vet på hvem, som consistorium behagar öfverlåta detta kapital vid arrendetidens slut, för att i framtiden deraf draga nytta.

Denna osäkerhet för arrendatorerna, som derjemte förlamande verkar på jordbrukets skötsel å dessa hemman, bör i min tanke undanrödjas derigenom att arrendatorerna tillförsäkras optionsrätt, i likhet med hvad för domkyrko hemman är stadgadt.

Häremot kan visserligen invändas, att dessa hemman innehafvas af akademierna på vinst och förlust för deras stat, och att det ankommer på akademiernas godtycke att med dem så förfara, som de finna fördelaktigast; sannt, men de må icke derföre stå utom lagen; utan då menliga missförhållanden ega rum, som icke äro förenliga med vår tid, anser jag det vara statsmagternas rätt att deruti ingripa och rätta det. Och då jag tror, att detta kan ske utan förfång för akademien eller att derigenom åstadkomma någon egentlig rubbning i bestående förhållanden, tillåter jag mig föreslå,

att Riksdagen för sin del ville besluta och i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes i nåder förordna att arrendatorerna af Upsala och Lunds akademihemman tillförsäkras optionsrätt i likhet med hvad för domkyrko hemman stadgadt är.

Jag anhåller värdsamt om remiss till vederbörligt Utskott och att få till Utskottet framdeles inlemna nödiga handlingar, som belysa åtskilliga i motionen åberopade förhållanden.

Stockholm den 21 Januari 1869.

Jöns Olsson
i Nordanå.